

ELON MUSK

ASHLEE VANCE

ELON MUSK TESLA SPACEX

**ȘI MISIUNEA
CONSTRUIRII
UNUI VIITOR
FANTASTIC**

*Traducere din engleză de
Vasile Decu*

 PUBLICA

The original title of this book is:

Elon Musk: Tesla, SpaceX, and the Quest for a Fantastic Future
by Ashlee Vance

Copyright © 2015 by Ashlee Vance. All rights reserved.

© Publica, 2015, pentru ediția în limba română

Toate drepturile rezervate. Nicio parte din această carte nu poate fi reprodusă sau difuzată în orice formă sau prin orice mijloace, scris, foto sau video, exceptând cazul unor scurte citate sau recenzii, fără acordul scris din partea editorului.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

VANCE, ASHLEE

Elon Musk: Tesla, SpaceX și misiunea construirii unui viitor fantastic /
Ashlee Vance ; trad.: Vasile Decu. - București : Publica, 2015

ISBN 978-606-722-157-2

I. Decu, Vasile (trad.)

5(73) Musk, E.

EDITORI: Cătălin Muraru, Silviu Dragomir

DIRECTOR EXECUTIV: Bogdan Ungureanu

DESIGN: Alexe Popescu

REDACTOR: Alina Ciulacu

CORECTURĂ: George Chiriță

DTP: Răzvan Nasea

Pentru mama și tata. Vă mulțumesc pentru tot.

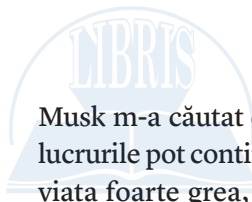

1. Lumea lui Elon	9
2. Africa	33
3. Canada	57
4. Primul startup al lui Elon	69
5. Șeful mafiei PayPal	89
6. Șoricei în spațiu	113
7. Visul electric	163
8. Durere, suferință și supraviețuire	201
9. Decolarea	233
10. Răzbunarea mașinii electrice	285
11. Teoria unificatoare a lui Elon Musk	341
Epilog	387
Anexa 1	391
Anexa 2	397
Anexa 3	403
Mulțumiri	409
Note	415

CREZI CĂ SUNT NEBUN?

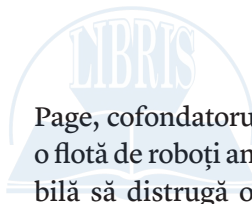
Întrebarea a venit de la Elon Musk la finalul unei cine lungi, într-un restaurant de lux din Silicon Valley. Ajunsesem primul acolo și comandasem un gin tonic, știind că Musk va întârzia – ca întotdeauna. După circa cincisprezece minute, a apărut și Musk, îmbrăcat în blugi de firmă, cu pantofi de piele și o cămașă în carouri. Are 1,85 metri, dar oricine îl cunoaște poate confirma că pare și mai înalt. Este absurd de lat în umeri, robust și voinic. Ți-ai imagina că își folosește statura în avantajul său atunci când intră într-o încăpere, adoptând un mers impunător, de mascul alfa. În schimb, pare aproape sfios. Merge cu capul ușor plecat, o strângere rapidă de mână când ajunge la masă și își ascunde imediat fundul în scaun. Apoi mai are nevoie de câteva minute ca să se relaxeze.

Musk mă invitase la masă pentru un fel de negociere. Cu optsprezece luni în urmă, îl informasem în legătură planul meu de a scrie o carte despre el, iar el mă informase, la rândul lui, despre intenția sa de a nu coopera. Refuzul m-a usturat, dar mi-a și alimentat tenacitatea de reporter. Dacă trebuia să scriu această carte fără el, foarte bine. Destui oameni plecaseră din companiile lui Musk, Tesla Motors și SpaceX și erau dispuși să vorbească cu mine; în plus, îi cunoșteam deja pe mulți dintre prietenii săi. Interveniurile au curs unul după altul, lună după lună, și, după ce stătusem deja de vorbă cu vreo 200 de oameni,

Musk m-a căutat din nou. M-a sunat acasă și mi-a declarat că lucrurile pot continua numai în două feluri: putea fie să-mi facă viața foarte grea, fie să mă ajute totuși în proiectul meu. Era dispus să coopereze, cu condiția de a citi cartea înainte să fie publicată și de a putea adăuga note de subsol. Nu s-ar fi amestecat în textul meu, dar voia să aibă ocazia să explice cum stau, de fapt, lucrurile, în fragmentele pe care le-ar fi considerat factual imprecise. Am înțeles ce se afla în spatele acestei cereri. Musk își dorea un anumit grad de control asupra poveștii vieții sale. În plus, are mintea unui om de știință și suferă, la propriu, la vederea unei erori. O greșeală pe o pagină tipărită ar fi fost un permanent motiv de frământare. Deși îi înțelegeam punctul de vedere, nu-i puteam permite să citească cartea înainte de publicare – din motive profesionale, personale și practice. Musk are propria versiune asupra adevărului, care nu este întotdeauna și versiunea împărtășită de restul lumii. Și este predispus la răspunsuri stufoase chiar și la cele mai simple întrebări, iar pericolul unor note de subsol lungi de 30 de pagini părea foarte real. Cu toate acestea, am căzut de acord să ne vedem la masă, ca să discutăm și să găsim o soluție.

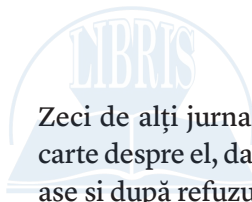
Conversația noastră a început cu o discuție despre oamenii de PR. Musk schimbă angajații departamentului de relații cu publicul cu o frecvență foarte mare, iar Tesla căuta din nou un director de comunicare. „Cine este cea mai bună persoană de PR din lume?“, a întrebat el, în stilul-i caracteristic. Am vorbit apoi despre cunoștințele comune, despre Howard Hughes și despre fabrica Tesla. Când a venit chelnerul să ne ia comanda, Musk l-a întrebat ce sugestii are pentru dieta lui săracă în carbohidrați. A ales bucăți de homar înmuiate în cerneală de calamar. Negocierea noastră nici măcar nu începuse, iar Musk încerca deja să o evite. A început să vorbească despre cea mai mare temere a lui, care îl ține treaz noaptea: anume că Larry

Page, cofondatorul și CEO-ul Google, ar putea să construiască o flotă de roboți animați, posedând o inteligență artificială capabilă să distrugă omenirea. „Sunt foarte îngrijorat din cauza asta“, mi-a spus el. Nu-l ajuta prea mult faptul că el și Page erau prieteni foarte apropiați și că știa că acesta nu e o persoană rău-intenționată ori vreun Dr. Evil. De fapt, asta și era problema. Firea lui de om bun l-ar fi făcut pe Page să creadă că mașinile ne vor asculta mereu. „Eu nu sunt la fel de optimist în privința asta. Ar putea crea ceva rău din greșeală“, mi-a explicat Musk. Pe măsură ce ne era adusă mâncarea, Musk o consuma rapid. De fapt, e impropriu spus că „o mănca“, cât o făcea să dispară imediat, din câteva înghițituri gargantuești. Disperat să-l păstrez pe Musk bine-dispus și vorbăreț, i-am oferit o bucată mare din friptura mea. Planul a funcționat... timp de vreo 90 de secunde.

Carne. Poftă. Gata!

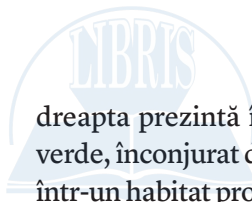
A durat ceva să-l fac să treacă de la subiectul amenințării inteligenței artificiale la tema întâlnirii noastre. Și, pe măsură ce ne întorceam la cartea mea, Musk a început să mă testeze, încercând să înțeleagă ce anume voiam să scriu despre el și să-mi deslușească intențiile. Când mi s-a părut că sosise momentul ideal, am intervenit și am preluat controlul asupra conversației. Adrenalina s-a amestecat cu ginul și m-am lansat în ceea ce trebuia să fi fost un discurs de 45 de minute despre toate motivele pentru care Musk ar fi trebuit să îmi permită să îi scormonesc prin viață, fără ca el să dețină vreuna dintre măsurile de control pe care le voia în schimb. Discursul a menționat limitările inerente ale notelor de subsol, care pe el l-ar fi făcut să pară obsedat de control, iar mie mi-ar fi compromis integritatea jurnalistică. Spre marea mea surpriză, Musk m-a întrerupt după câteva minute, spunând doar „Okay“. Unul dintre lucrurile pe care acesta le apreciază foarte mult este încăpățânarea, așa că îi respectă pe cei care nu se dau bătuti atunci când li se spune „nu“.

Zeci de alți jurnaliști îl rugaseră înainte să îi ajute să scrie o carte despre el, dar eu fusesem singurul nesuferit care continuase și după refuzul lui inițial, ceea ce se pare că i-a plăcut.

Conversația a devenit ceva mai relaxată, iar Musk și-a abandonat cu totul dieta. Un chelner a sosit cu un desert uriaș, în forma unei sculpturi din vată de zahăr galbenă, iar Musk s-a repezit asupra ei, rupând bucăți din puful de zahăr. Bătuserăm palma. Musk mi-a permis accesul la directorii din companiile sale, la prieteni și la familie. Și urma să ne întâlnim la cină o dată pe lună, până când terminam cartea. În premieră, avea să permită unui reporter să intre în culisele lumii sale. După două ore și jumătate de discuții, Musk și-a pus mâinile pe masă, a dat să se ridice, apoi s-a oprit, privindu-mă fix în ochi, și a dat drumul acelei întrebări incredibile: „Crezi că sunt nebun?“. Ciudățenia momentului m-a lăsat fără replică, în timp ce fiecare sinapsă din creierul meu încerca să-și dea seama dacă era vreun fel de ghicitoare și cum aş putea să răspund cât mai ingenios. Abia după ce am petrecut ceva timp alături de Musk mi-am dat seama că întrebarea era mai mult pentru el însuși, decât pentru mine. N-ar fi contat nimic din ce-aș fi spus. De fapt, Musk se oprise să se mai întrebe o dată, cu voce tare, dacă era bine să aibă încredere în mine, uitându-se în ochii mei pentru a se hotărî. O fracțiune de secundă mai târziu, am dat mâna, iar Musk a plecat la volanul sedanului său roșu Tesla Model S.

ORICE STUDIU DESPRE ELON MUSK trebuie să înceapă la sediul central SpaceX din orașul Hawthorne, California – o suburbie a Los Angelesului aflată la câțiva kilometri de aeroportul internațional. Aici pot găsi vizitatorii micul birou al lui Musk, la capătul unui hol pe care atârnă două postere uriașe cu planeta Marte. Posterul din stânga înfățișează planeta așa cum este ea acum – un corp ceresc rece și pustiu. Posterul din

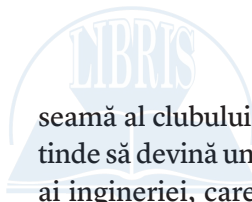

dreapta prezintă însă o planetă Marte cu un continent uriaș, verde, înconjurat de oceane – o planetă încălzită și transformată într-un habitat propice oamenilor. Musk are intenții serioase de a ajuta la realizarea acestui lucru. Scopul declarat al vieții lui este să-i transforme pe oameni în coloniști spațiali. „Aș vrea să mor știind că omenirea are un viitor bun“, a explicat el. „Dacă rezolvăm problema energiei sustenabile și reușim să avansăm în evoluția noastră ca specie multiplanetară, stabilind o civilizație autonomă pe o altă planetă, pentru a supraviețui scenariului oribil în care omenirea este distrusă pe Pământ, atunci... – iar aici Musk a făcut o pauză lungă – atunci cred că o să fie foarte bine.“

Dacă unele dintre lucrurile pe care le spune sau le face Musk sună absurd este pentru că, la un anumit nivel, chiar sunt absurde. În contextul de mai sus, de pildă, asistenta tocmai îi adusese niște prăjituri cu înghețată, iar el a continuat să vorbească senin despre salvarea omenirii, în timp ce pe buza de jos îi atârna o bucăciță de desert.

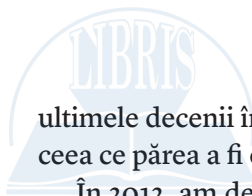
Disponibilitatea lui Musk de a înfrunta probleme imposibile l-a transformat într-un zeu în Silicon Valley, admirat chiar și de alți CEO celebri, precum Larry Page. Un zeu căruia tinerii antreprenori se chinuie să-l emuleze – „să fie ca Elon“ –, așa cum în trecut încercau să îl imite pe Steve Jobs. Dar Silicon Valley operează într-o versiune ușor diferită a realității, iar în afara acestei fantezii, Musk este perceput deseori în moduri contradictorii. Este tipul ăla cu mașinile electrice, cu panourile solare și rachetele lui, care vinde speranțe false. În loc de Steve Jobs, Musk este o versiune SF a lui P.T. Barnum, care s-a îmbogățit spectaculos exploatând fricile și vinovăția oamenilor. *Cumpără o Tesla. Uită pentru o vreme de dezastrul pe care îl provoci pe planetă.*

Mult timp, am fost și eu una dintre vocile din această tabără. Musk mi se părușe un visător bine intenționat, un membru de

seamă al clubului tehnio-idealism din Silicon Valley. Acest grup tinde să devină un amestec de fani ai lui Ayn Rand și de fanatici ai ingineriei, care consideră că viziunile lor hiperlogice sunt răspunsul suprem pentru toată lumea. Dacă am putea – noi, ceilalți – să ne dăm la o parte, ei ne vor rezolva toate problemele. Într-o bună zi, nu foarte îndepărtată, ne vom putea descărca creierul într-un computer, ne vom relaxa și vom lăsa algoritmi să se ocupe de tot. Ambiția acestor ingineri te inspiră, iar acțiunile lor sunt, de cele mai multe ori, utile. Dar tehnio-idealiștii devin obositori cu platitudinile lor și cu capacitatea lor de a da din gură ore întregi, fără să spună mai nimic de substanță. Și mai derutant este mesajul lor subînțeles, că oamenii sunt defecți și că umanitatea noastră este o povară enervantă, care trebuie reparată cât mai curând. Când îl ascultam pe Musk la diverse evenimente din Silicon Valley, discursul său pompos îmi părea scos direct din manualul tehnio-idealiștilor. Și, cel mai enervant, companiile lui, care urmau să salveze lumea, nici măcar nu stăteau foarte bine financiar.

Însă, la începutul lui 2012, cinicii ca mine au fost nevoiți să își reconsidere părerea despre realizările lui Musk. Companiile lui, atât de fragile inițial, începeau să obțină reușite în premieră. SpaceX trimisese o capsulă cu provizii la stația spațială, apoi o adusesese înapoi. Tesla Motors lansase Modelul S, un sedan electric superb, care a uimit industria auto și a șocat Detroitul. Aceste două reușite l-au propulsat pe Musk pe cele mai înalte poziții în rândul titanilor din lumea afacerilor. Doar Steve Jobs mai avusese succese similare în industrii atât de diferite, lansând uneori câte un nou produs Apple și un blockbuster Pixar în același an. Dar Musk nu s-a oprit aici. Era și președintele și principalul acționar al SolarCity, o companie în plină dezvoltare, specializată în energie solară, care își pregătea listarea la bursă. Musk reușise cumva să ofere cele mai mari progrese din

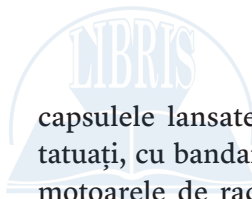

ultimele decenii în industriile auto, spațială și de energie, prin ceea ce părea a fi o singură lovitură.

În 2012, am decis să descopăr în mod direct ce se ascunde în spatele legendei lui Musk, în vederea scrierii unui articol despre el pentru revista *Bloomberg Businessweek*. În acel moment din viața lui Musk, totul trebuia să treacă pe la asistenta și mâna sa dreaptă, Mary Beth Brown. Aceasta m-a invitat să vizitez ceea ce am botezat apoi „Tărâmul lui Musk“.

Toți cei care ajung în Tărâmul lui Musk pentru prima dată au parte de aceeași experiență neobișnuită. Ți se spune să parchezi pe strada One Rocket din Hawthorne, unde se găsește sediul central al SpaceX. Pare cu neputință ca vreun lucru bun să fie localizat în Hawthorne. Este o zonă cenușie și tristă din Los Angeles, unde case, magazine și restaurante dărăpănate înconjoară complexuri industriale uriașe, construite parcă în stilul arhitectural „Cubul Plictisitor“. Oare ce-o fi fost în capul lui Musk când și-a stabilit sediul în pustietatea asta? – te gândești când cobori din mașină. Apoi lucrurile încep să pară ceva mai logice, odată ce vezi dreptunghiul uriaș, de 51 000 de metri pătrați, vopsit în albul strălucitor devenit caracteristic. Aceasta este clădirea principală a companiei SpaceX.

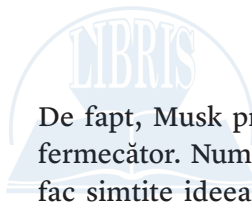
Abia după ce treci de ușile de la intrare devine evidentă grandoarea a ceea ce a realizat acest om. Musk chiar a construit o adevărată fabrică de rachete în mijlocul Los Angelesului! Iar fabrica asta nu construia câte o rachetă pe rând. Nu. Asambla mai multe rachete simultan, de la zero! Fabrica era un spațiu de lucru deschis, pe o suprafață uriașă. În partea din spate a clădirii se aflau stațiile uriașe de descărcare a bucăților de metal, care erau transportate apoi către aparatele de sudură înalte cât două etaje. Într-o altă parte, tehnicieni în halate albe produceau plăci de bază, aparate radio și alte electronice. Alți oameni lucrau într-o încăpere specială, etanșă, construind

capsulele lansate pe rachete către Stația Spațială. Bărbați tatuați, cu bandane pe cap, asamblau cablurile încălcite din motoarele de rachetă, ascultând Van Halen la maximum. Vedeai corpuri complete de rachete așezate unele lângă altele, gata să fie încărcate în camioane. Și mai multe rachete, într-o altă parte a clădirii, așteptau să fie acoperite cu vopsea albă. Era greu să cuprinzi cu privirea întreaga fabrică. Sute de trupuri erau în continuă mișcare în jurul a diverse mașinării bizare.

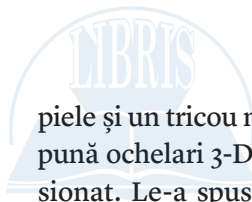
Aceasta este doar prima clădire din Tărâmul lui Musk. SpaceX a cumpărat mai multe clădiri care făceau parte dintr-o veche fabrică Boeing, unde era construit fuselajul modelului 747. Una dintre clădiri are un acoperiș curbat și arată ca un hangar pentru avioane. Aici se află departamentul de cercetare, dezvoltare și design al companiei Tesla, unde a fost proiectat sedanul Model S, precum și viitorul SUV Model X. În parcare de lângă clădire, Tesla a construit una dintre stațiile sale de reîncărcare, unde șoferii din Los Angeles își pot alimenta gratuit mașinile cu electricitate. Centrul de alimentare este destul de ușor de văzut, deoarece Musk a instalat un obelisc vopsit în alb și roșu, cu logoul Tesla, în mijlocul unei piscine infinity.

Încă de la primul interviu cu Musk, care s-a desfășurat în studioul de proiectare, am avut parte de o lecție despre cum vorbește și lucrează. Este un tip încrezător, dar nu reușește mereu să arate asta. La o primă întâlnire, Musk poate părea timid și extrem de ciudat. Accentul lui sud-african este în continuare perceptibil, deși tot mai slab, dar șarmul nu este suficient pentru a compensa felul lui ezitant de a vorbi. Precum mulți alți ingineri sau fizicieni, Musk face uneori pauze lungi pentru a căuta cea mai bună formulare, iar alteori se lansează în câte un discurs științific lung și ezoteric, fără să-ți dea o mână de ajutor sau explicații simplificate. Musk se așteaptă ca tu să îi pasul cu el. Dar asta nu înseamnă că nu este o discuție plăcută.

De fapt, Musk presară o groază de glume și poate fi chiar fermecător. Numai că, în orice conversație cu omul ăsta, se fac simțite ideea de scop și o oarecare presiune. Musk nu vorbește doar pentru a face conversație. (Am avut nevoie de circa 30 de ore de interviuri ca să se relaxeze și să mă lase să întrevăd un nivel diferit, mai profund, al psihicului și al personalității sale.)

Cei mai mulți manageri-vedetă sunt înconjurați de oameni care le administrează programul și contactele. Dar Musk se plimbă aproape singur pe teritoriul său. Aici, el nu mai e cel care intră timid în restaurant, ci tipul care deține localul și se comportă cu autoritate. Purtam discuțiile cu Musk în timp ce ne plimbam prin birourile de proiectare, inspectând piese prototip și mașini. La fiecare stație de lucru, angajații adunau rapid în jurul lui și îl asaltau cu informații. El asculta foarte atent, le procesa și dădea din cap când era mulțumit. Oamenii se puteau îndepărta atunci, iar Musk trecea la următoarea „stație” de alimentare cu informații. Odată, șeful echipei de proiectare a companiei Tesla, Franz von Holzhausen, voia părerea lui Musk despre niște cauciucuri și jante noi pentru Modelul S și despre dispunerea scaunelor pentru Modelul X. Au vorbit puțin, apoi au intrat într-o cameră din spate, unde o echipă de directori de la o mare companie de software de grafică pregătise o prezentare pentru Musk. Voiau să-și prezinte noua tehnologie de randare 3-D, care le permitea inginerilor Tesla să vizualizeze schimbările pe un Model S virtual și să vadă în cel mai mic detaliu cum strălucesc luminile pe mașină sau cum cad umbrele. Inginerii Tesla își doreau foarte mult acest software, dar aveau nevoie de aprobarea lui Musk. Directorii au făcut tot ce le-a stat în putință să-i vândă ideea lui Musk, strigându-și discursul pe un fundal sonor cu zgomote puternice de mașini de găurit și de ventilatoare industriale. Acesta, îmbrăcat în blugi, pantofi de

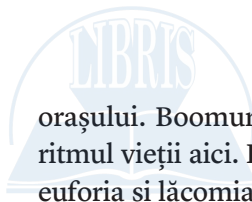

piele și un tricou negru – uniforma lui de lucru –, a trebuit să-și pună ochelari 3-D pentru demonstrație, dar nu a părut impresionat. Le-a spus că se va gândi la propunerea lor, apoi s-a îndreptat către sursa celui mai puternic zgomot – un atelier din fundul studioului de proiectare, unde inginerii Tesla construiau scheletele metalice pentru turnurile decorative, înalte de aproape zece metri, care semnalizează stațiile de încărcare Tesla. „Arată de parcă ar putea face față unui uragan de categoria a cincea“, a comentat Musk. „Hai să-l mai subțiem puțin.“ Eu și Musk ne-am urcat apoi în mașina sa – un Model S negru acum – și ne-am întors în clădirea principală a companiei SpaceX. „Cred că sunt prea mulți oameni inteligenți care lucrează în chestii legate de internet, în finanțe sau avocatură“, mi-a spus el pe drum. „Este unul dintre motivele pentru care nu am mai văzut atât de multă inovație ca înainte.“

TĂRÂMUL LUI MUSK A FOST O REVELAȚIE.

Venisem în Silicon Valley în 2000 și îmi găsisem o locuință în cartierul Tenderloin din San Francisco. Este acea parte a orașului pe care localnicii te imploră să o eviți. Nu e ceva ieșit din comun să vezi un individ care-și dă jos pantalonii și își face nevoile între mașinile parcate sau pe cineva cu probleme psihice care se dă cu capul de geamul stației de autobuz. În speluncile locale sau în cluburile de striptease, travestiții încearcă să agate oamenii de afaceri curioși, iar bețivii adorm pe canapele și fac pe ei, ca parte a ritualului lor de duminică. Este o parte dură și mizerabilă a orașului San Francisco, care s-a dovedit însă a fi un loc grozav pentru a privi cum moare visul dot-com.

San Francisco are o istorie lungă a lăcomiei. A devenit un oraș înfloritor datorită goanei după aur, și nici măcar un cutremur devastator nu a putut să-i domolească prea mult pofta economică. Nu trebuie să te lași păcălit de relaxarea aparentă a

orașului. Boomurile și crizele economice sunt cele care dau ritmul vieții aici. Iar în 2000, San Francisco fusese cuprins de euforia și lăcomia celui mai mare boom de până atunci. Era o perioadă excelentă, și aproape toată populația se lăsase cuprinsă de această fantezie – o nebunie a internetului care te îmbogățește rapid. Pulsurile de energie ale acestei iluzii colective erau aproape palpabile și produceau, parcă, o melodie de fundal care vibra în tot orașul. Iar eu mă aflam în centrul celei mai depravate părți din San Francisco, privind cât de sus sau de jos pot ajunge oamenii atunci când cad pradă exceselor.

Sunt bine-cunoscute poveștile afacerilor nebunești ale perioadei. Nu mai era nevoie să vii cu un produs pe care alți oameni să fie dispuși să-l cumpere pentru a porni o afacere înfloritoare. Trebuia doar să ai o idee despre ceva legat de internet și să o anunți lumii, ca să atragi investitori entuziaști care să-ți finanțeze experimentul. Singurul obiectiv era să faci cât mai mulți bani posibil în cel mai scurt timp, deoarece toată lumea știa – cel puțin la un nivel subconștient – că realitatea avea să își reentre în drepturi până la urmă.

Iar cetățenii din Silicon Valley au luat cât se poate de literal clișeul celebru „lucrează cu aceeași dedicație cu care petreci”. Oameni la 20, 30, 40 sau 50 de ani erau nevoiți să lucreze deseori zi și noapte, la propriu. Birourile erau transformate în locuințe temporare, iar igiena personală era neglijată. În mod paradoxal, era nevoie de multă muncă pentru a face ca *Nimicul* să pară *Ceva*. Dar atunci când venea momentul de răsuflu, erau destule opțiuni pentru un dezmăț total. Noile companii la modă și imperiile media păreau încleștate într-o perpetuă luptă pentru organizarea celor mai extravagante petreceri. Companii tradiționale care încercau și ele să fie „la modă” închiriau în mod regulat săli de spectacole și comandau apoi dansatoare, acrobați, open-baruri și concerte Barenaked Ladies. Tinerii

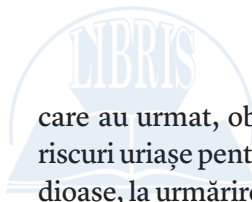
experți în tehnologie veneau să-și soarbă whiskey-urile cu Cola gratuite și să tragă cocaină pe nas în toalete. Lăcomia și egoismul păreau la acel moment singurele lucruri logice.

Dacă despre vremurile bune s-a scris în detaliu, perioada neagră care a urmat a fost ignorată – lucru deloc surprinzător. Este mai amuzant să îți amintești exuberanța irațională decât dezastrul care rămâne în urmă.

Implozia acestei fantezii a internetului care te îmbogățește rapid a scufundat San Francisco și Silicon Valley într-o criză adâncă. Petrecerile nesfârșite s-au oprit. Prostituatele nu mai colindau pe străzile din Tenderloin la 6 dimineața, oferind sex înainte de navetă. („Haide, scumpule! E mai bun decât cafeaua!“) În loc de Barenaked Ladies, spectacolele includeau câte vreo trupă care îl imita pe Neil Diamond, tricouri gratuite și multă rușine.

Industria tehnologiei nu mai știa încotro să o ia. Investitorii proști, care fuseseră păcăliți în timpul bulei, nu voiau să pară acum și mai proști, așa că au oprit complet finanțarea startupurilor. Marile idei ale antreprenorilor au fost înlocuite de cele mai simple noțiuni. Era ca și cum Silicon Valley ar fi intrat în masă la dezintoxicare. Sună melodramatic, dar este adevărat. O populație de câteva milioane de oameni inteligenți a crezut cu adevărat că inventa viitorul. Apoi... boom! Precauția revenise brusc la modă.

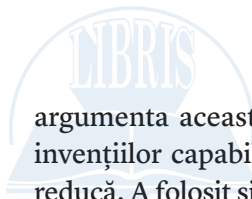
Dovezile convalescenței sunt companiile și ideile care au luat naștere în această perioadă. Google apăruse și începuse să crească în jurul anului 2002, dar era o excepție. Între fondarea Google și lansarea iPhone-ului Apple, în 2007, se întinde un deșert de companii de succes. Iar noile atracții care începeau să înflorească – Facebook și Twitter – nu arătau deloc ca predecesorii lor – Hewlett-Packard, Intel, Sun Microsystems –, care făceau produse fizice și aveau zeci de mii de angajați. În anii

care au urmat, obiectivul s-a schimbat, de la asumarea unor riscuri uriașe pentru a crea industriei noi, pe baza unor idei grandioase, la urmărirea unor bani obținuți ușor, prin distrarea consumatorilor și producerea unor simple aplicații mobile și a reclamelor. „Cele mai strălucite minți ale generației mele se gândesc cum să-i facă pe oameni să dea mai multe clicuri pe reclame. Mi se pare tare nașpa!“, mi-a spus Jeff Hammerbacher, unul dintre primii ingineri de la Facebook. Silicon Valley începuse să semene foarte mult cu Hollywoodul. Între timp, consumatorii pe care îi servea își inversaseră atenția, devenind obsedați de viețile lor virtuale.

Unul dintre primii oameni care au sugerat că această stagnare a inovației ar putea semnala o problemă mult mai mare a fost Jonathan Huebner, un fizician care lucrează la Centrul de Război Aerian și Naval al Pentagonului, din China Lake, California. Huebner este versiunea „domestică“ a unui negustor al morții. De vârstă mijlocie, slab și cu chelie, îi place să poarte costumații de camuflaj, cu tricou maro și pantaloni și vestă kaki. Din 1985, se ocupă de conceperea de sisteme militare, lucrând mereu cu cele mai noi și mai bune tehnologii de materiale, energie și software. După criza dot-com, a fost tot mai iritat de așa-numitele inovații care ajungeau pe biroul lui. În 2005, Huebner a publicat un articol numit „Un posibil trend de declin în inovația mondială“, care părea o acuzație directă la adresa Silicon Valley, sau măcar un avertisment rău prevestitor.

Huebner a ales să folosească metafora unui copac pentru a descrie starea actuală a inovației. Omenirea a urcat deja mai sus de trunchiul copacului, trecând și de ramurile principale, exploatând majoritatea ideilor mari, revoluționare – roata, electricitatea, avionul, telefonul, tranzistorul. În prezent, suntem la marginea crengilor, sus, în vârful copacului, și tot ceea ce facem este să rafinăm invențiile trecutului. Pentru a-și

argumenta această afirmație, Huebner a arătat că frecvența invențiilor capabile să ne revoluționeze viața a început să se reducă. A folosit și statistici care arătau că, raportat la mărimea populației, numărul brevetelor s-a redus în timp. „Cred că probabilitatea de a descoperi o altă invenție de tipul *Top 100 inovații importante* devine tot mai mică. Inovația este o resursă limitată“, mi-a spus Huebner într-un interviu.

Huebner a prezis că oamenii vor avea nevoie de cinci ani ca să îi accepte argumentele, iar estimarea lui s-a dovedit corectă. În 2010, Peter Thiel, cofondator al PayPal și unul dintre primii investitori ai Facebook, a început să promoveze ideea că industria tehnologiilor i-a dezamăgit pe oameni. „Ne-am dorit mașini zburătoare, în schimb am primit 140 de caractere“ a devenit motoul firmei sale de investiții cu capital de risc, Founders Fund. Într-un eseu intitulat „Ce s-a întâmplat cu viitorul“, Thiel și colaboratorii săi au descris felul în care Twitter, cu postările sale de 140 de caractere, și alte invenții similare au dezamăgit publicul. El a argumentat că literatura SF, care înainte celebra viitorul, a devenit distopică, deoarece oamenii nu mai au o viziune optimistă despre capacitatea tehnologiei de a schimba lumea.

Fusesem și eu de acord, în mare parte, cu această filozofie, până la acea primă vizită în Tărâmul lui Musk. Deși nu se putea spune că Musk fusese timid în a arăta lumii ce făcea, puțini oameni din afara companiilor sale reușiseră să vadă fabricile, centrele de cercetare și dezvoltare și atelierelor acestora, pentru a înțelege în mod direct amploarea proiectelor sale. Tipul ăsta aplicase etica din Silicon Valley, care-ți spune să te miști rapid și să-ți conduci organizația fără ierarhii birocratice complicate, pentru a îmbunătăți mașinării fantastice, în proiecte care aveau potențialul de a deveni acele revoluții care ne lipseau.

Aparent, Musk ar fi trebuit să facă și el parte din „boala“ industriei. El intrase direct în mania dot-com în 1995, atunci

când, abia ieșit din facultate, a fondat o companie numită Zip2 – un Google Maps primitiv, combinat cu Yelp. Această primă aventură s-a dovedit a fi un succes mare și rapid. Compaq a cumpărat Zip2 în 1999, pentru suma de 307 milioane de dolari. Musk s-a ales din această tranzacție cu 22 de milioane de dolari, pe care i-a băgat aproape pe toți într-o nouă afacere, un startup care va fi integrat în PayPal. Fiind principalul acționar al PayPal, Musk a devenit fantastic de bogat atunci când eBay a achiziționat compania, în 2002, pentru 1,5 miliarde de dolari.

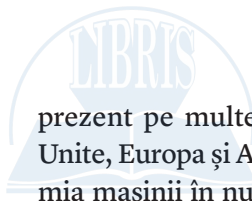
În loc să rămână în Silicon Valley și să cadă pradă aceleiași depresii care-i cuprinsese pe semenii săi, Musk a ales să-și mute tabăra în Los Angeles. Înțelepciunea convențională a vremii spunea să tragi aer în piept și să aștepti următorul succes în afaceri. Musk a respins această logică, investind 100 de milioane de dolari în SpaceX, 70 de milioane în Telsa și 10 milioane în SolarCity. Cu excepția unei mașini de tocat bani, la propriu, Musk nu ar fi putut găsi o metodă mai rapidă să își distrugă averea. S-a transformat într-un fel de fond de investiții de mare risc, cu o singură persoană, amplificat și de faptul că a ales să facă două produse fizice supercomplexe în două dintre cele mai scumpe locuri din lume, Los Angeles și Silicon Valley. Ori de câte ori era posibil, companiile lui Musk încercau să facă lucrurile de la zero și să regândească mare parte din ceea ce industriile aerospațială, auto și solară acceptaseră deja drept convenție.

Cu SpaceX, Musk se luptă cu giganții complexului militar-industrial american, inclusiv Lockheed Martin și Boeing. Concurează și cu națiuni – în principal cu Rusia și China. SpaceX și-a câștigat renumele de furnizor low-cost în industria spațială. Dar asta nu garantează succesul. Businessul spațial înseamnă să ai de-a face cu un ghem încâlcit de politică, favoruri și protecționism, care subminează principiile fundamentale ale

capitalismului. Steve Jobs s-a confruntat și el cu forțe similare atunci când a atacat industria muzicală pentru a scoate pe piață iTunes și iPod-ul. Dar luddiții iritați din industria muzicală erau o plăcere comparativ cu inamicii lui Musk, care construiesc arme și conduc țări. SpaceX testează de ceva timp rachete reutilizabile, care pot transporta încărcături în spațiu și ateriza înapoi pe Pământ, cu precizie, pe platformele lor mobile. Dacă Musk reușește să perfecționeze această tehnologie, va fi o lovitură devastatoare pentru toți competitorii săi și va însemna aproape sigur că unele dintre actualele nume mari din industrie vor fi eliminate, făcând însă, în același timp, din Statele Unite liderul mondial categoric în transportul în spațiu al încărcăturilor și al oamenilor. Este o amenințare despre care Musk afirmă că i-a adus numeroși inamici înverșunați. „Lista oamenilor care nu ar fi deloc deranjați să dispar se face tot mai mare. Familia mea se teme că rușii or să mă asasineze“, mi-a spus Musk.

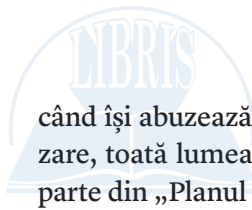
Cu Tesla Motors, Musk a încercat să reformeze modul în care sunt produse și vândute mașinile, construind în același timp o rețea globală de stații de alimentare. În locul mașinilor-hibrid, care, în viziunea lui Musk, sunt un compromis suboptim, Tesla mizează pe mașini integral electrice, pe care oamenii chiar să și le dorească și care forțează limitele tehnologiei. Iar Tesla nu-și vinde mașinile prin dealeri; le vinde direct pe internet sau în galerii similare magazinelor Apple, amenajate în centrele de cumpărături de lux. Tesla nici nu-și propune să obțină venituri mari din service-ul oferit după achiziție, deoarece mașinile electrice nu necesită schimbarea uleiului sau celelalte proceduri de mentenanță ale mașinilor tradiționale. Modelul vânzărilor directe folosit de Tesla reprezintă un afront direct adus dealerilor auto care erau obișnuiți să negocieze cu clienții lor și să câștige profituri mari din costurile exorbitante de mentenanță. Stațiile de realimentare Tesla s-au răspândit în

prezent pe multe dintre autostrăzile principale din Statele Unite, Europa și Asia și pot adăuga sute de kilometri la autonomia mașinii în numai 20 de minute. Aceste stații de superalimentare folosesc energie solară, iar proprietarii mașinilor Tesla nu plătesc nimic pentru ea. În timp ce mare parte din infrastructura clasică a Americii se degradează, Musk construiește un sistem integral de transport futuristic, care ar putea permite Statelor Unite să câștige un avans important față de restul lumii. Viziunea lui Musk și reușitele lui recente par să combine cele mai bune aspecte ale lui Henry Ford și John D. Rockefeller.

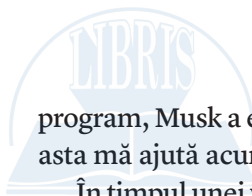
Cu SolarCity, Musk a construit cel mai mare instalator și finanțator de panouri solare pentru consumatori individuali și industriali. El a ajutat la conceperea ideii pentru SolarCity și este președintele companiei, care e condusă de veriile lui, Lyndon și Peter Rive. SolarCity a reușit să submineze zeci de firme de utilități, devenind ea însăși una dintre cele mai mari. Într-o perioadă cu falimente frecvente ale afacerilor cu tehnologii verzi, Musk a construit două dintre cele mai de succes companii din lume din acest sector. Imperiul Musk de fabrici, cu zeci de mii de angajați și o mare forță industrială, își domină concurenții care operau deja pe această piață și l-a transformat pe Musk într-unul dintre cei mai bogați oameni din lume, cu o avere netă estimată la 10 miliarde de dolari.

Vizita mea în Tărâmul lui Musk începuse să-mi clarifice câteva lucruri despre cum a reușit acesta să ajungă aici. Chiar dacă discursul „O să trimitem oameni pe Marte“ le poate suna trăsnet unora, el i-a oferit de fapt lui Musk un motto original și unificator pentru companiile sale. Acest obiectiv fantastic reprezintă principiul unificator pentru tot ceea ce face Musk. Angajații din fiecare dintre cele trei companii ale sale sunt foarte conștienți de asta, precum și de faptul că încearcă să atingă imposibilul zi de zi. Când Musk stabilește obiective nerealiste,

când își abuzează verbal angajații și îi muncește până la epuizare, toată lumea înțelege – la un anumit nivel – că asta face parte din „Planul pentru Marte”. Unii angajați îl iubesc pentru asta. Alții îl urăsc, dar îi rămân loiali din respect pentru ambiția și misiunea lui. Musk a reușit să creeze ceva ce își doresc mulți dintre antreprenorii din Silicon Valley, anume o viziune semnificativă asupra lumii. El întruchipează geniul posedat, aflat în cea mai grandioasă misiune concepută vreodată. Este mai puțin un CEO care vânează bogății, și mai mult un general care-și conduce trupele la victorie. Dacă Mark Zuckerberg vrea să te ajute să arăți lumii fotografiile cu bebelușul tău, Musk vrea – la propriu – să salveze specia umană de la o anihilare autogenerată sau accidentală.

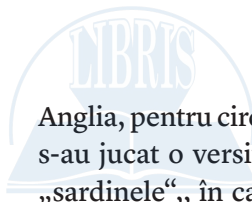
Iar stilul de viață pe care l-a adoptat Musk pentru a realiza toate aceste proiecte este aproape absurd. O săptămână tipică începe la vila sa din Bel Air. Lunea, Musk lucrează întreaga zi la SpaceX. Marțea, începe la SpaceX, apoi se urcă în avionul său particular și zboară în Silicon Valley. Petrece două zile lucrând la Tesla, ale cărei birouri se află în Palo Alto, în timp ce fabrica este în Fremont. Musk nu deține o locuință în nordul Californiei, așa că se cazează la hotelul Rosewood sau la prieteni. Pentru a aranja cazarea la prieteni, asistenta lui Musk trimite câte un e-mail întrebând „Cameră liberă?”, iar dacă prietenul răspunde „Da”, Musk apare la ușă seara târziu. De cele mai multe ori, doarme în camera de oaspeți, dar au fost ocazii în care s-a prăbușit pe canapea după ce s-a relaxat cu niște jocuri video. Apoi se întoarce la Los Angeles, ca să lucreze joia la SpaceX. Musk împarte custodia celor cinci băieți – gemeni și tripleți – cu fosta sa soție, Justine, și petrece patru zile pe săptămână cu ei. În fiecare an, Musk își calculează atent orele pe care le petrece săptămânal în avion, ca să estimeze dacă și cât de mult scapă lucrurile de sub control. Întrebat cum de face față acestui

program, Musk a explicat că: „Am avut o copilărie grea, cred că asta mă ajută acum“.

În timpul unei vizite în Tărâmul lui Musk, a trebuit să înghe-suie interviul nostru înaintea plecării într-o tabără montană cu copiii săi, în parcul național Crater Lake din Oregon. Era aproape 8 seara, într-o vineri, iar Musk se pregătea să-și urce copiii și bonele lor în avionul particular, fiind preluați la sosire de șoferi care să-i ducă la prietenii săi aflați deja în tabără; prietenii îl aveau să îl ajute apoi pe Musk să despacheteze și să se cazeze în plină noapte. Grupul urcă pe munte în weekend, apoi relaxarea se termină. Musk zboară cu copiii săi înapoi în Los Angeles duminică după-amiaza. Apoi decolează singur, seara, către New York. Somn. Interviuri dimineața în diverse talk-show-uri. Întâlniri de afaceri. E-mail. Somn. Zbor înapoi la Los Angeles marți dimineața. Muncă la SpaceX. Zbor la San Jose marți după-amiaza, pentru o vizită la fabrica Tesla Motors. Zbor la Washington, D.C., tot în aceeași seară, pentru o întâlnire cu președintele Obama. Zbor înapoi la Los Angeles miercuri noaptea. Urmează două zile de lucru la SpaceX. Apoi o conferință de weekend, organizată de președintele Google, Eric Schmidt, în Yellowstone. La acea vreme, Musk tocmai se despărțise de a doua sa soție, actrița Talulah Riley, și încerca să vadă dacă poate avea și o viață personală. „Cred că timpul alocat afacerilor și copiilor este potrivit“, mi-a spus Musk. „Dar aș vrea să aloc mai mult timp întâlnirilor romantice. Trebuie să-mi găsesc o prietenă. De aceea ar trebui să mai economisesc puțin din timpul celorlalte activități. Poate vreo cinci sau zece ore – oare cât timp vrea o femeie pe săptămână? Poate zece ore? Care e oare minimul? Nu știu.“

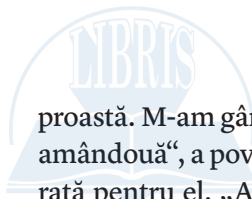
Musk își face rareori timp să se relaxeze, dar atunci când reușește, petrecerile sunt la fel de ieșite din comun ca restul vieții sale. Când a împlinit 30 de ani, a închiriat un castel în

Anglia, pentru circa 20 de persoane. De la 2 a.m. până la 6 a.m. s-au jucat o versiune a jocului de-a v-ați-ascunselea numită „sardinele“, în care o persoană se ascunde, iar toți ceilalți o caută. O altă petrecere a fost în Paris. Musk, fratele și verii săi nu aveau somn într-o noapte, așa că au decis să se plimbe cu bicicletele prin oraș până la 6 dimineața. Au dormit toată ziua, iar seara s-au îmbarcat în trenul Orient Express. Trupa The Lucent Dossier Experience – un grup de artiști de avangardă – era și ea în tren, distrând invitații cu acrobații și magie. Când trenul a sosit în Veneția, a doua zi, familia lui a luat cina și a petrecut apoi până dimineața, la 9, pe terasa hotelului cu vedere spre Marele Canal. Musk iubește și petrecerile cu costume, și a participat la una îmbrăcat în cavaler medieval, duelându-se, cu o umbrelă, cu un pitic costumat în Darth Vader.

Pentru una dintre petrecerile recente de ziua lui, Musk a invitat 50 de oameni la un castel – de fapt, versiunea americană aproximativă a unui castel – în Tarrytown, statul New York. Petrecerea avea ca temă stilul artistic steampunk japonez – un fel de vis erotic pentru iubitorii de SF –, cu un amestec de corsete, haine de piele și mașinării fantastice. Musk s-a costumat în samurai.

Petrecerea a cuprins, printre altele, un spectacol cu piesa *The Mikado*, o operă comică victoriană scrisă de Gilbert și Sullivan, plasată în Japonia și jucată la un teatru mic din centrul orașelului. „Nu sunt sigură că americanii au înțeles-o“, a spus Riley, cu care Musk s-a recăsătorit după ce eșuase planul său romantic cu cele zece ore pe săptămână. Dar americanii și toți ceilalți invitați s-au bucurat din plin de ceea ce a urmat. Întorși la castel, Musk s-a legat la ochi, a fost așezat cu spatele la un perete, ținând baloane în fiecare mână și unul între picioare. Aruncătorul de cuțite s-a pus apoi pe treabă. „Îl mai văzusem înainte, dar tot m-am îngrijorat că s-ar putea să aibă o zi

proastă. M-am gândit că poate lovește o singură gonadă, nu pe amândouă“, a povestit Musk. Audiența privea șocată și îngrijorată pentru el. „A fost bizar. Dar Elon are încredere în știința din spatele lucrurilor“, își amintește Bill Lee, un investitor în startupuri de tehnologie și unul dintre prietenii apropiați ai lui Musk. A intrat pe scenă apoi unul dintre cei mai buni luptători de sumo, alături de alți câțiva japonezi. Un ring a fost improvizat la castel, iar Musk a fost primul care s-a luptat cu campionul. „Avea 160 de kilograme, deloc moi. M-am lăsat cuprins de adrenalina și am reușit să-l ridic de la sol. M-a lăsat să câștig prima rundă, apoi m-a bătut. Cred că spatele meu suferă și acum“, a povestit el.

Riley a transformat într-o artă aceste petreceri pentru Musk. Îl cunoscuse pe acesta în 2008, când companiile lui erau în colaps. L-a privit pierzându-și întreaga avere, ridiculizat în presă. Ea știe că Musk nu a uitat usturimea acelor ani, care s-a combinat cu alte traume din viața lui Musk – pierderea tragică a unui copil și copilăria brutală din Africa de Sud –, pentru a crea un suflet chinuit. Riley făcea eforturi foarte mari pentru a se asigura că Musk poate evada uneori din munca lui, pentru a se simți, dacă nu vindecat, măcar îmborsărit. „Încerc să mă gândesc la lucruri distractive pe care nu le-a mai făcut înainte, ca să se poată relaxa. Încercăm acum să compensăm copilăria lui nefericită“, mi-a explicat ea.

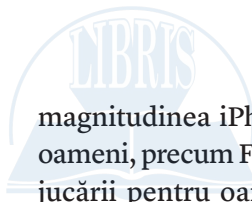
Oricât de sincere ar fi fost eforturile lui Riley, ele n-au fost întotdeauna eficiente. La scurt timp după petrecerea cu lupte sumo, l-am găsit pe Musk înapoi la muncă, în birourile Tesla din Palo Alto. Era o zi de sâmbătă, dar parcare era plină cu mașini. În birourile Tesla, sute de tineri angajați erau și ei la muncă – unii dintre ei proiectând piese auto pe computere, alții experimentând cu echipamentele electronice de tot felul aflate pe birourile lor. Hohotele puternice de râs ale lui Musk erau

la fiecare câteva minute, auzindu-se pe întregul etaj. Când a intrat în sala de conferințe unde îl așteptam, i-am spus cât de impresionant era că atât de mulți oameni veniseră la muncă sâmbăta. Musk a văzut însă situația într-o lumină diferită, plângându-se că tot mai puțini oameni lucrau acum și în weekenduri. „Ne-am înmuiat. Chiar voiam să trimit un e-mail. Am ajuns ai dracu’ de moi!“, a replicat el. (O notă de avertizare: vor fi multe înjurături în această carte. Musk adoră cuvântul *fuck*, la fel ca mulți dintre oamenii din cercul său apropiat.)

Acest gen de declarație pare să se potrivească cu impresia noastră despre vizionari. Nu este greu să ni-i imaginăm pe Howard Hughes și Steve Jobs certându-și angajații într-un mod similar. Să realizezi anumite lucruri – mai ales lucruri grandioase – este o treabă grea. În cele două decenii pe care le-a petrecut construind companii, Musk a lăsat în urmă un număr mare de oameni care fie îl adoră, fie îl urăsc. Iar în timpul pe care l-am petrecut documentându-mă despre viața lui, mulți dintre acești oameni s-au înghesuit să-mi povestească părerea lor despre el și detaliile șocante despre felul în care lucrează el și companiile sale.

Cinele mele cu Musk și călătoriile frecvente în Tărâmul lui Musk au dezvăluit o serie paradoxală de adevăruri diferite despre acest om. Este hotărât să construiască ceva ce are potențialul de a fi mult mai grandios decât orice au produs vreodată Hughes ori Jobs. Musk a luat cu asalt industrie precum cea aerospațială ori cea auto, pe care America părea că le-a abandonat, revitalizându-le și transformându-le fantastic. Iar esența acestei transformări este reprezentată de talentele lui Musk de creator de software și de abilitatea lui de a le aplica mașinăriilor. A combinat atomii și biții în moduri pe care puțini oameni le credeau posibile, iar rezultatele au fost spectaculoase. Este adevărat că Musk nu a lansat încă un produs comercial-vedetă de

magnitudinea iPhone-ului ori cu un public de un miliard de oameni, precum Facebook. Pentru moment, Musk construiește jucării pentru oameni bogați, iar imperiul său poate fi la o distanță mică de colaps – provocat de explozia vreunei rachete ori de o problemă tehnică majoră pentru Tesla. Pe de altă parte, companiile lui Musk au realizat deja mult mai mult decât era considerat posibil chiar și de către cei mai vocali detractori ai săi, iar promisiunea a ceea ce urmează îi face chiar și pe cei mai pragmatici oameni să fie optimiști în momentele de criză. „Pentru mine, Elon este un exemplu strălucit al modului în care Silicon Valley poate să se reinventeze și să facă lucruri mai relevante decât simpla goană după listarea la bursă și concentrarea pe progrese mici ale produselor sale“, afirmă Edward Jung, un celebru inventator și inginer de software. „Și lucrurile acestea sunt importante, desigur, dar nu sunt suficiente. Trebuie să ne uităm la modele diferite de a face lucrurile, pe termen lung și cu o integrare mai mare a tehnologiei.“ Această integrare menționată de Jung – combinarea armonioasă a software-ului, electronicii, materialelor avansate și a puterii de calculație – pare a fi darul lui Musk pentru noi. Dacă îți lași imaginația liberă puțin, pare că Musk își va folosi talentele pentru a pava drumul către o epocă plină cu mașinării uimitoare și visuri SF devenite realitate.

Din această perspectivă, Musk se aseamănă mai degrabă cu Thomas Edison decât cu Howard Hughes. Este un inventator, un om de afaceri celebru și un industriaș capabil să ia idei mari și să le transforme în produse mari. Are mii de angajați care modelează metale în fabrici americane, într-o perioadă în care se credea că asta ar fi fost imposibil. Născut în Africa de Sud, Musk pare astăzi cel mai inovator industriaș și cel mai original gânditor – este, probabil, persoana cea mai capabilă să așeze Silicon Valley pe o traiectorie mai ambițioasă. Datorită lui

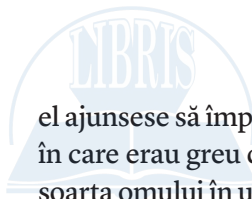

Musk, americanii s-ar putea trezi, peste zece ani, cu cea mai modernă autostradă din lume: un sistem de tranzit cu mii de stații de alimentare cu energie solară și traversat de mașini electrice. La acel moment, SpaceX ar putea trimite zilnic rachete în spațiu, transportând oameni și încărcături către zeci de habitate extraterestre, în pregătire pentru misiuni mai lungi către Marte. Aceste progrese sunt, în același timp, atât greu de imaginat, cât și aparent inevitabile dacă Musk reușește să obțină timpul necesar pentru a le transforma în realitate. Cum s-a exprimat fosta sa soție, Justine: „El face ce vrea și este de neoprit. Este lumea lui Elon; noi, ceilalți, doar trăim în ea“.

PUBLICUL A AUZIT PRIMA DATĂ DESPRE ELON REEVE MUSK ÎN 1984. Revista sud-africană *PC and Office Technology* a publicat codul-sursă al unui joc video creat de Musk. Numit *Blastar*, jocul inspirat din literatura SF avea nevoie de 167 de linii de cod pentru a rula. Era pe vremea când primii utilizatori de computere trebuiau să introducă comenzi prin cod pentru a face aparatele să execute ceea ce voiau ei. În acest context, jocul lui Musk nu a strălucit ca o minune a științei computere-lor, dar, cu siguranță, a depășit creațiile majorității puștilor de doisprezece ani. Publicarea lui în revista de specialitate i-a adus lui Musk 500 de dolari, iar nouă ne-a oferit câteva indicii despre firea lui. Articolul de la pagina 69 a revistei arată că tânărul voia să fie cunoscut sub numele de autor E.R. Musk, cu rezonanță de scriitor de SF, și că se gândea deja la misiuni grandioase. Scurtul text explicativ al jocului menționa: „În acest joc, trebuie să distrugi o navă extraterestră care transportă bombe cu hidrogen și o mașinărie cu raze status*. Jocul folosește foarte bine animațiile și jocurile de lumină. (Nici până azi internetul nu știe ce anume este o mașinărie cu raze „status“.)

Un copil care visează la spațul cosmic și la lupta dintre bine și rău nu este deloc ceva ieșit din comun. Un copil care ia în serios aceste fantezii este însă ceva mai remarcabil. Acesta a fost și cazul tânărului Elon Musk. Pe la mijlocul adolescenței,

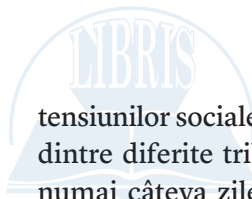
* În original, „status beam machine” – armă cu care era echipată nava din jocul lui Elon Musk.

el ajunsese să îndeplinească fantezia și realitatea până în punctul în care erau greu de separat în mintea sa. A ajuns să considere soarta omului în univers drept obligația sa personală. Dacă asta însemna inventarea tehnologiilor de energie curată sau construirea de nave spațiale, atunci asta era calea. Urma să găsească el o modalitate de a le transforma în realitate. „Poate că am citit prea multe benzi desenate când eram copil. În desene, toată lumea încearcă să salveze lumea. Părea că orice om ar trebui să încerce să facă lumea un loc mai bun, deoarece inversul nu are nicio logică“, mi-a spus el.

Pe la vârsta de paisprezece ani, Musk a trecut printr-o criză existențială serioasă. A încercat să o rezolve la fel ca majoritatea adolescenților inteligenți, întorcându-se către textele religioase și filozofice. A testat câteva ideologii, însă a ajuns, mai mult sau mai puțin, tot de unde plecase, adoptând drept filozofie lecțiile SF descoperite într-una dintre cele mai influente cărți din viața sa: *Ghidul autostopistului galactic* de Douglas Adams. „El ne arată foarte clar că unul dintre cele mai grele lucruri este să-ți dai seama ce întrebări să pui. După ce reușești să înțelegi întrebarea, răspunsul este relativ ușor. Am ajuns la concluzia că noi ar trebui să aspirăm să creștem orizontul și amploarea conștiinței umane, pentru a înțelege mai bine ce întrebări să punem“, susține el. Adolescentul Musk a ajuns apoi la mottoul ultralogic al misiunii sale: „Singurul lucru de bun-simț pe care poți să-l faci este să lucrezi pentru o iluminare colectivă sporită“.

Este destul de ușor să identifici unele dintre motivațiile ascunse ale acestei căutări a lui Musk pentru un scop în viață. Născut în 1971, el a crescut în Pretoria, un oraș mare din nord-estul Africii de Sud, la numai o oră de mers cu mașina de Johannesburg. Spectrul apartheidului a fost prezent în toată copilăria sa, Africa de Sud dând în clocot frecvent din cauza

tensiunilor sociale și a violenței – dintre albi și negri, precum și dintre diferite triburi de negri. Musk a împlinit patru ani la numai câteva zile după revolta din Soweto, în care sute de studenți negri au murit în timpul protestelor față de diverse decrete ale guvernului alb. Timp de mulți ani, Africa de Sud a suferit sancțiuni impuse de celelalte națiuni din cauza politicilor sale rasiste. Musk a cunoscut luxul de a călători în străinătate în timpul copilăriei și a putut constata cum era privită Africa de Sud în afara granițelor sale.

Dar un impact și mai mare asupra personalității lui Musk l-a avut cultura albilor afrikaner, predominantă în Pretoria și în zonele din jur. Comportamentul hipermasculin era elogiat, iar indivizii sportivi și duri erau idolatrizați. Deși se bucura de un anumit nivel de privilegii, Musk a trăit ca un outsider ale cărui înclinații de tocilar și personalitatea retrasă erau contrare atitudinilor dominante din acea vreme. Impresia lui că lumea o luase razna era alimentată în mod constant și, încă din primii ani, Musk avea planuri de evadare din lumea din jurul lui și visa la un loc care să permită personalității și fanteziilor sale să înflorească. A văzut America în forma ei cea mai clișeizată, drept tărâmul tuturor oportunităților și cea mai probabilă scenă pentru realizarea visurilor sale. Acesta a fost fundalul pe care un băiat sud-african singuratic și ciudat, care vorbea cu cea mai profundă sinceritate despre „iluminarea colectivă”, a devenit cel mai aventuros industriaș american.

Când a ajuns în cele din urmă în Statele Unite, la 20 de ani, a fost o reîntoarcere la rădăcinile sale ancestrale. Arborele său genealogic dă de înțeles că strămoșii săi, purtând numele germano-elvețian de Haldeman, dinspre partea mamei au părăsit Europa pentru New York în timpul Războiului Revoluționar american. De la New York, ei s-au răspândit către preeriile din Midwest – Illinois și Minnesota, în special. „Am avut rude care